ORATIO DE IIS, QUAE TRISTIA ET LAETA ACADEMIAE PER ANNUM...

Theodoor Gerard van Lidth de Jeude

TH. G. VAN LIDTH DE JEUDE

ORATIO

DE IIS, QUAE TRISTIA ET LAETA ACADEMIAE PER ANNUM PRAETERITUM ACCIDERUNT,

HABITA

DIE XXVI. M. MARTII A. MDCCCXXXIV.
CUM ACADEMIAE REGUNDAE MUNUS
SOLENNI RITU PONERET.

TRAJECTI AD RHENUM,
APUD JOH. ALTHEER.
MDCCCXXXIV.

ORATIO.

Academiae Rheno-Trajectinae Curatores, Viri nobilissimi, amplissimi! Qui Curatorum collegio ab actis es, Vir consultissime!

Artium et doctrinarum Professores, Viri clarissimi!

Lectores eruditissimi!

Qui in Regno Belgico, in Regione Rheno-Traiectina et in hac urbe, rebus publicis administrandis, vel Justitiae tuendae praeestis, Viri gravissimi, spectatissimi!

Divinorum Oraculorum Interpretes, Viri doctissimi, plurimum venerandi!

QUARUMVIS DISCIPLINARUM DOCTORES, VIRI CONSULTISSIMI, PERITISSIMI!

HUJUS ACADEMIAE CIVES, JUVENES ORNATISSIMI!

QUOTQUOT PRAETEREA ADESTIS, CIVES, HOSPITES, AUDITORES HONORATISSIMI, HUMANISSIMI!

Varios esse, qui animum mihi commoveant, affectus, magistratu academico abituro, festoque hoc die, coram amplissima hac concione, verba facturo, omnes facile intelligent, quibus ante me, eadem opportunitate, dicendi, laetaque et tristia, quae Academiae acciderant, commemorandi impositum fuit officium. Suavi equidem sensu perfundi me fateor, gravissimo simulque difficillimo munere me abdicantem, faustoque hujus anni academici exitu gaudentem; acerbo vero simul tristitiae sensu afficior, quum gravissimas reputem, quibus Academia nostra, hoc anno, afflicta est, calamitates.

Est profecto quod laetemur, salvum esse Augustissimum Regem, salvos esse Amplissimos Academiae Curatores, eorumque auspiciis hanc nostram Musarum sedem, hoc etiam anno, laete floruisse et Civium numero fuisse auctam. Laetamur vos, Viri Clarissimi! vel optata constanter usos esse, vel recuperata frui sanitate. Dolemus vero, nonnullos Collegarum, infirmiore valetudine etiamnunc, quo minus huic solennitati intersint, impediri; sperantes fore, ut et illi sanitati restituantur propediem, et vos cuncti, Viri Amplissimi et Clarissimi! diu felices vivatis, corpore et animo vigentes, cum Patriae tum Academiae profuturi.

O utinam ex voto evenissent, quae, hoc ipso praecedentis anni die natali, mihi optata fuerunt: *ut Academiae commoda celebrans, nullius mortem deplorandam haberem!* utinam vestram coronam perlustrans, Ornatissimi Juvenes! neminem vestrum desiderarem; utinam omnibus nostrae Academiae alumnis, qui gravioribus laborarunt morbis, de restituta sanitate congratulari mihi licuisset! Sed ita Deo non placuit. Lugemus juvenes optimos:

Joannem Jacobum Rister,
Fredericum Augustinum Bisdom,
Henricum Wassink,
Georgium von Glahn,
Petrum Casparum Keytel
et Joannem Samuelem Swaan,
qui laudibili ardore et diligentia sive in Theologiam, sive in Medicinam, sive in Literas incumbentes, in medio studiorum cursu, suis praeceptoribus, amicis, parentibus erepti, immatura morte occubuerunt. Luget praeterea Suermannus dilectissimam filiam, quae, uti parentum amor erat atque deliciae, ita ob virtutem animique dotes pluribus fuit cara atque amata. Renovatum doleo luctum parentum, gravissima hac clade afflictorum, quodque Religio Christiana afferre potest solatium, iis perpetuo affore ex animo opto.

Irritum eheu! irritum fuit votum, ab amicissimo Simons, prioris anni solennibus factum. Frustra quippe in gravissimo vestro ordine, Viri Clarissimi! oculis meis illum requiro, qui vobiscum, ante hos paucos menses, hujus Academiae decus erat atque ornamentum! Frustra equidem candidam ejus

gratulationem opperiar, quum munus, quo ille proximus ante me functus est, successori meo tradidero; — nec vos A. A. H. H! dulcissimam ejus simulque fervidam orationem unquam posthac audietis, neque discipuli, qui illum tanti facere solebant, ex ejus ore praecepta excipient, tam veritatis quam sapientiae plena!

De iis autem, quos magni aestimavimus, quosque inopinata morte nobis ereptos deploramus, privatim colloqui, uti doloris nostri levamen praebet atque solatium, ita in eorum laudem, qui nobiscum muneris vitaeque societate conjuncti erant, publice dicere gravissimum merito habetur officium. Me igitur Collegam de Collega, vita defuncto, etiamsi Academiae leges verba facere non juberent,(1) ut amicus tamen de amico loquerer, grata me cogeret optimi viri memoria. Argumentum profecto ex ea, quam profiteor, disciplina depromtum, si hac opportunitate tractare licuisset, multo mihi optatior foret dicendi materies. At vero disciplinae nostrae amor officii cogitationi cedat oportet. Et licet probe sciam, virum, in eloquentia et li-

teris humanioribus praeclarum, digne laudare, virium mearum longe superare tenuitatem, paulo plenius tamen, de vita Collegae nobis erepti dicendo, vobis A. A. H. H.! qui ejus fuistis fautores, cultores, discipuli atque amici, neque importunum, neque ingratum me facturum confido; eoque magis vestram in audiendo indulgentiam mihi dicenti affore existimo, quo minus eloquentis oratoris laudes affectem.

Natus Amstelodami A°. 1769, parentes habuit tum honestate, tum pietate insignes. (a) Pater munere Argentarii fungebatur; quum autem videret, filium, a prima inde pueritia, tot jam exserere ingenii animique dotes, non ad paterna negotia, sed ad literarum studia destinandum eum existimavit; et eo quidem consilio, ut deinceps Theologiae operam daret, tandemque sacro munere fungens, Oracula Divina interpretando, hominibus viam monstraret Coelestia bona adipiscendi, vilioribus hujus vitae bonis longe profecto anteponenda! Ad quod munus ut rite informaretur adolescens, in Gymnasium Amstelodamense ad antiquas literas discendas delatus, praeceptores habuit tum alios egregios

viros, tum imprimis Richeum van Ommeren, virum unum in paucis doctrina atque eruditione insignem.

Egregius hic juventutis dux, ut plerosque ad artium et literarum studia informavit juvenes, qui postea in variis doctrinarum generibus inclaruerunt, ita tenerum quoque, sed pulchri jam venustique sensu aestuantem, Simonidis nostri animum ad literarum elegantiam atque humanitatem primus instituit. Quo praestantissimo viro duce cum alios auctores, tum praecipue Latinorum eximios poëtas, Virgilium, Tibullum, Horatium et legit, et in intimam eorum familiaritatem se insinuavit. Ab hoc igitur inde tempore, quem a Natura acceperat, adolescens aluit, et per totam deinceps vitam expressit verae Poëseos amorem.

Ex Richei disciplina in Athenaeum Amstelodamense traductus, studiosorum numero adscriptus fuit, annum decimum sextum agens. Ibi et Wyttenbachium audivit, Graecas Latinasque Literas, et Walravenum, Literas Orientales, et Swindenum, Philosophiam docentem. Qui quidem in sua quisque disciplina praestantissimi viri, quantam

suis praeceptis vim habere debuerint in tantae indolis, tam bene jam excultae, juvenem, vos profecto intelligetis, qui illorum sive amicitia, sive doctrina aliquando usi fuistis.

Postquam per biennium Amstelodami Professorum scholis sedulo interfuerat, Leidam se contulit, studiorum cursum perfecturus. Neque in illa Musarum sede severiores unice cogitavit doctrinas. Literarum enim, quae ab elegantia nomen habent, suavitatem, ducibus Richeo van Ommeren et Wyttenbachio, ita degustaverat, ut avide hic quoque has literas tradentem audiret cum summum Ruhnkenium, tum acutissimum Lusacium. Pariter etiam eum delectabant totumque fere tenebant Henrici Alberti Schultensii de Orientalibus Literis lectiones. Quem quidem virum adeo colebat et venerabatur, ut, per totam deinceps vitam, de illo dicere et narrare quum coepisset, dicendi vix invenire posse finem videretur. Hujus autem laudatissimi praeceptoris veneratio, pariter atque studiorum communio plurimum valuit, tum ad amicitiae vincula, quibus jam antea junctus fuerat Si-

monides noster, commilitonibus suis Clarisse, Ten Brink, Serrurier, aliisque eximiis juvenibus, arctius constringenda, tum etiam ad meritissimos viros Wilmet, van der Palm et Kantelaar, qui academicum stadium jam egressi erant, ei devinciendos.

Nullus vero amicorum majorem in ipsius studia vim habuit, quam Antonius van der Woordt, Flessinga-Zelandus, ingeniosissimus juvenis, qui praematura morte literis fuit ereptus. Egregia quippe indole ad Poësin ambo praediti, et antiquorum poëtarum continua lectione ad omne, quod vere elegans et pulchrum esset, toti informati, in vernacula imprimis Poësi tractanda atque excolenda, semet invicem incendere, et ad pulcherrima quaeque carmina canenda juvare coeperunt. Quis enim est, qui utriusque carminibus, tunc fusis, haud teneatur? Quis non ex ipso quasi Naturae fonte illa fluxisse fatebitur? (3) In praestantissimis autem Simonidis nostri carminibus nonnulla eorum habenda esse, quae illo temporis spatio fecerit, nemini vestrum A. A. H. H.! mirum videbitur, reputanti, quantum ad Poë-

sin praesertim valeat juventutis ardor, amicitiae calore incitatus.

Nec tamen huic juvenili ardori ita indulsit, ut prudentem maturioris aetatis moderationem contemneret. Imo vero, quoscunque pariebat ingenii foetus, hos, cum aliorum, verae Poëseos peritorum, tum maxime Kantelaarii sui, unius in paucis severissimi judicis, arbitrio dijudicandos offerebat.

Sed A. A. H. H.! deliciis nostri amici contemplandis, me a proposito abduci sentio; ad ipsam ejus vitam adumbrandam redeundum.

Quinquennium illud, quod Leidae degit, quemadmodum literarum elegantiae et Poësi, ita severioribus quoque et gravioribus dedit studiis, in quibus celeberrimum Pestelium Jus Naturae, et Viros Clarissimos Hollebeek, Broes, Boers et Ravium Filium, Theologiam tradentes, duces habuit atque magistros.

Quorum virorum praeceptis et disciplina quum satis ad gravissimi, quo se ornare cupiebat, muneris professionem paratus esse videretur, anno praecedentis seculi nonage-

simo secundo, in patria urbe, solenni examinis ritu, in Sacrae Theologiae Candidatos receptus fuit. Neque diu stationis expers mansit. Mense enim Aprili insequentis anni Sacri Oratoris muneri initiatus fuit, in amoenissimo pago, huic urbi vicino, *de Vuursche.*

Sic igitur voti compos factus, illa professione felicissimum se sentiebat, quam, uti semper tanquam exoptatissimam sibi ante oculos posuerat, ita, propter animi probitatem dotesque ingenii, si quisquam alius, ornare poterat. Quodsi enim ejus ingenium spectes, in eo tanta erat dicendi facultas, linguaeque volubilitas, ut in orationibus, pro Coetu Christiano habendis, ad subito dicendum ab initio assuefactus, hanc rationem, cum ipse postea praeclare semper sequeretur, tum etiam futuros oratores egregie doceret. Sin animi reputes dotes, veritatis probitatisque amore flagrans, acer erat Divinae nostrae Religionis vindex, fidelis ejus interpres, et pius maxime cultor. Hanc ingenii aciem orationisque celeritatem, hunc animum apertum et candidum, pietatis religionisque unice amantem, nos ipsimet mirati

fuimus, qui, sive in amicorum circulis festive disserentem, seu de literarum artiumque loco quodam publice dicentem, sive etiam in Coetu Christianorum concionantem eum audivimus.

Non mirum idcirco, eum, muneri suo et aptum et prorsus addictum, anno 1795, amicorum, in rebus civilibus illo tempore plurimum valentium, consiliis, ad aliud vitae genus, splendidum magis et illustre, se traduci noluisse.

Quo magis autem statione sua se felicem sentiret, tum domicilii sedisque fecit amoenitas, (4) tum nuptiarum, quas iniit, beatitudo. Exeunte enim eodem anno, quo fere ineunte munus obierat, uxorem duxit Johannam Mariam Keer, quae, per quadraginta annos, optimi mariti fidelissima et dilectissima conjux fuit, nunc autem moestissima vidua, una cum conjuge vitae suavitatem sibi ablatam luget!

Postquam amoenissimo loco *de Vuursche* sex annos degerat, a *Thamensium* Coetu vocatus fuit, (quorum pagus, quamvis naturae locique amoenitatibus praesenti domicilio longe inferior, ei tamen, imprimis propter

natalis urbis vicinitatem, adeo arrisit, ut oblatam sibi novam stationem acciperet. Nec profecto hujus acceptae unquam eum poenituit. Nam septendecim annos, per quos in Thamensium pago degit, postea semper, ut vitae suae cum felicissimos, tum Poëseo Literarumque studiis fructuosissimos, praedicare solebat. (5) Ibi enim majora sua et praestantissima fudit carmina, quibus *Eloquentiae laudes*, *Hominis dignitatem* et *Alexandrum*, *Russorum Imperatorem*, celebravit; tum etiam *Odam* illam, Popularibus dedicatam, nemini vestrum incognitam, in qua, prouti in omnibus suis scriptis, flagrantem Patriae amorem expressit. (6)

Quum per biennium inter Thamenses vixisset, cum aliis bene meritis viris, publice vocatus fuit ad Scholarum, in quibus prima cognitionis literarumque elementa pueri docentur, normam et rationem cum emendandam, tum stabiliendam. (7) Quae emendata ratio quum constitueretur, ipse quoque illarum Scholarum Praefectus fuit nominatus. Quo quidem munere ad mortem usque, per tertiam adeo seculi partem, functus est.

Anno tandem hujus seculi decimo sexto,

ex Summi Regis decreto, ad hanc nostram Academiam vocatus, ut *Literas Belgicas* et *Patriae* traderet *Historiam*, novam hanc provinciam grato animo accepit, acceptamque solenni Oratione adiit, vernaculo sermone habita, de *vero Poëta*; (8) quod argumentum et ingenio viri convenientissimum, nec a muneris adeundi ratione alienum erat. Ipso autem hoc munere fungens, qualem discipulis doctorem, qualem literarum amantibus ducem se praebuerit, ut pluribus exponam, vix a me postulatis A. A. H. H.! qui, studiis Zoölogicis et Physiologicis totus addictus, de Viro literatissimo judicium si ferrem, temerarius mihi ipsi viderer. Neque tamen hanc ejus vitae gravissimam, et ad Academiam nostram maxime pertinentem, aetatem silentio praeterire mihi licebit. Paucis igitur, quid praestiterit, videamus.

Patriae Historiam non tantum in scholis suis exposuit, sed nonnullos ejus etiam locos principes ac difficillimos, elegantissimis et publice habitis orationibus, illustravit (9) et Hooftii, ex nostris Historicis facile principis, quem cum Vondelio maxime in deliciis semper habuit, novam editionem, una

cum Viris Clarissimis Siegenbeek et van Capelle adornavit. (10) Praeter consuetas, quas Literis Belgicis tradendis destinabat, scholas, singulis fere annis novas aperuit, in gratiam studiosae juventutis; in quibus aut de *Germanarum gentium Mythologia*, aut de harum gentium *Traditionibus*, aut de *Coloniarum nostrarum ratione*, aut de *Aesthetica*, aut de *Historia Poëseos*, aliisve argumentis, mira cum orationis suavitate rerumque cognitione, eum disseruisse, omnes ejus discipuli uno ore consentiunt. Nec mirum. Antiquorum enim lectione a pueris inde enutritus, recentioris aevi, non tantum patrios pene omnes, sed exterorum quoque, imprimis Germanorum, principes scriptores lectitaverat.

Hanc ejus doctrinam, eruditione, facetiis ac lepore conditam atque exhilaratam, uti discipuli in scholis ejus mirabantur, ita *Quaestiones* illae, *de Literis Patriis*, quarum disputationem primus instituerat, eo Praeside defensae, publice probare solebant.

Tali igitur Viro et honores literarios obtigisse plurimos, (11) et principum in nostra Patria virorum patuisse amicitiam, quis est

qui miretur? Fuit quippe aeque sincerus amicus, (12) ac fidelissimum conjugem se praebuit et amantissimum patrem. Quantopere enim literariis natu maximi Filii Petri laudibus delectabatur! (13) quantopere gaudebat, suum Gerardum ad ampliora vocatum esse stadia! (14) quantum domestica Filii Diderici felicitate laetabatur! in cujus familia, una cum carissima Conjuge, hibernarum etiam feriarum tempus transigebat, quum eheu! morte inopinata, Uxori, Liberis, Amicis, Academiae, Patriae ereptus fuit.

Lugemus Virum, tanto ingenio tantaque probitate insignem, qui a suis tantopere lugetur, et cujus desiderium nostra Academia, imo tota Patria diu sentiet! Sed hoc nobis solatium sit, e Religione Christiana, quam tanto ardore ipse praedicavit, petitum, in Coelestes eum traductum esse Sedes, ubi ab hujus vitae aerumnis in perpetuum liberatus, maxima fruatur beatitudine!

Ereptus nobis est praestantissimus Simons, sed monumenta sui ingenii, uti in

scriptis, ita in amicorum et discipulorum maxime animis reliquit. Haud enim irrita fuisse praecepta, quae, sive in Scholis, seu in familiari vitae consuetudine dare solebat, grata, qua alumni nostri defunctum prosequuntur praeceptorem, memoria egregie probat. Probat etiam insignis in patrias literas amor, cujus plurima, variis opportunitatibus, dederunt specimina.

Quae reputantes, habemus profecto, quod tibi, Clarissime Visscher! qui, ex Augustissimi Regis decreto, in deiuncti Collegae locum successisti, ex animo gratulemur. Non novum tibi est, quod obiisti munus, et vero jam plures discipuli tuis praeceptis usi sunt. Eundem igitur, in caeteris tui muneris partibus explendis, discipulorum experiare, in studia amorem, quem in Patria Historia tradenda te jam expertum esse censemus. Atque in Patriis Literis explicandis et nostrae juventuti commendandis ita tua disciplina versetur, ut tam in Patriae et Academiae nostrae gloriam, quam in studiosorum commoda, quam maxime fieri possit, illa valeat.

Ad vos jam mea se convertit oratio,

optimi Juvenes! qui, prouti in vestra studia ardore, sic etiam morum humanitate, sub meo magistratu, nobis omnibus vos commendastis. Hujus rei documenta habemus egregias illas in variis doctrinarum generibus commentationes, quas alumni nostri conscripserunt et ita propugnarunt, ut suo merito summos honores illos consecutos esse inter omnes constet. Documenta porro fuerunt disputandi illae exercitationes, in quibus, et ad verum indagandi, et ad bene dicendi scribendique facultatem, diligenter ingenia vestra acuistis. Testantur etiam, quantum in artium et literarum studiis profeceritis, honores in Leidensi Academia reportati, tum ab ornatissimo juvene, Gerardo Regnero Fockens, Math. et Litt. Hum. Cand., qui antea jam lata praemia hac tertia victoria illustravit, et sic merito, Observatoris nomine, Astronomiae Professori adjutor datus est; tum a praestantissimo juvene Joanne Adolpho Carolo van Heusde, Litt. Hum. Cand., cui honorem illum contigisse, cum amantissimo ejus patre, Academiae nostrae ornamento, vehementer laetamur! Testantur denique insignia illorum juvenum me-

rita, quos in eo sum, ut regiis industriae praemiis ornem.

Et vero non ardentem tantum in literas amorem, sed gratum etiam in viros, de vobis bene meritos, animum aperuistis. Insigniter hoc probavit festus ille dies, quo vestros in Militia Duces elegantissimis a Cohorte donatos vidimus muneribus, in memoriam officiorum, quae vobis militantibus praestiterant, oblatis.

Illa enim opportunitate praestantissimus vir juvenis Cornelius Star Numan, qui postea, pro doctrinae praestantia, summos tam in Literis Humanioribus, quam in Jurisprudentia, eodem die, honores consecutus est, vestro tunc nomine, pro amplissima auditorum corona, tam ingenuos animorum sensus tantaque humanitatis specimina exhibuit, ut, diserta ejus oratione, in praeteritorum illorum dierum memoriam gratis revocaremur animis. Et prouti postea primarius militum Praefectus Des Tombes parte spoliorum, ab hoste relatorum, Cohorti donanda, eximie manifestavit; quanta Cohortis vestrae, apud summos Militum Duces, laus fuerit atque existimatio, ita quoque festo illo die

luculenter hoc apparuit. Laetis profecto animis Numannum audivimus, quanti Ducum vestrorum dicta atque monita feceritis, commemorantem; sed non minori cum gaudio eum testificantem audivimus, eundem, in literarum studiis, a vobis omnibus jure exspectari ardorem, eandemque morum honestatem, quae Militiae vestrae ornamenta fuerunt. Haec igitur, tanquam a vobis omnibus et dicta et probata, in posterum quoque vestris moribus confirmetis, ut nobis, Praeceptoribus vestris, eam observantiam atque illud obsequium praebeatis, quae studiorum non minus, quam Militiae ornamenta sunt habenda.

Et sic quidem A. A. H. H.! prospera, quae Academiae nostrae obtigere, jam multa memoravimus. In iis autem recensendis nequaquam praetereunda, quae, ad suos usus rite adhibita, studiorum utilitati praeclare inserviunt, Doctrinarum Adminicula. Sunt ea, hoc etiam anno, aucta et amplificata. Aucta est Academiae Bibliotheca multis ac rariori-

bus scriptis, quae ad Patriae nostrae historiam pertinent. Acquirendi opportunitatem dedit Bibliothecae, tum Coningianae, tum Wynianae venditio publica. Dono accepimus a viro plurimum venerando Leonardo Joanne Frederico Janssen libellum, inscriptum: *Grafheuvelen der oude Germanen;* tum *Biblia Junii 1593.*, cui haec praemissa inscriptio est: *e Bibliotheca D*[i] Hill, *pastoris quondam in Ecclesia Anglicana, quae Christo Roterodami colligitur: huic inscriptae sunt variae lectiones et praecipue in fine adjectae sunt criticae observationes, manu auctoris scriptae.* Caeterum in Bibliothecam nostram translati sunt communique usui destinati libri cum *Nobilium Trajectinorum Collegii*, tum *oeconomicae*, quae hic sedem habet, *Societatis;* quorum hi Bibliothecae dono dati sunt. Catalogus Bibliothecae ad *Litt. SC* perductus est.

Locupletissimus Physicorum Instrumentorum apparatus, uti vigili cura Mollii nostri quotannis augetur, ita et hoc denuo anno quamplurimis novis iisque pretiosissimis Instrumentis Opticis imprimis auctus fuit. Laboratorium Chemicum usui scholarum Chemicarum

theoreticarum et practicarum tum et Pharmaceuticarum bene inservire pergit.

Museum Mineralogicum insigniter locupletatum fuit speciminibus ultra sexcentis egregiis, ad historiam naturalem Vesuvii et circumjacentis regionis vulcanicae pertinentibus. Specimina haec, petente Viro Cl. Nicolao Cornelio de Fremery, collecta et magna cum humanitate Museo oblata snnt a Clarissimo Neapolitano Geologo Monticellio, continentque plurimas novas species, quas primus illis in regionibus et detexit, et accurate descripsit vir doctissimus.

Hortus Academicus in eodem, quo praecedenti anno, statu floret, cura Cl. Kopsii, cujus indefessi labores, ad Museum, suppellectilis rusticae exempla, aut *Instrumenta* quae dicuntur *ruralia*, continens, ex Amstelodamensium in nostram urbem transferendum, felicem tandem eventum habuerunt; quum Augustissimo Regi placuerit, novo hoc benevolentiae indicio Cives Rheno-Trajectinos afficere. De hoc autem Regis beneficio eo lubentius mentionem facimus, quoniam hocce Museum, quamvis ad Academiam nostram haud prorsus pertinens, ejus tamen civibus,

Oeconomiae Rurali operam navantibus, aeque ac Scholae nostrae Veterinariae alumnis, aliisque sive rei rusticae curiosis, sive agricolis utilissimum fieri posse censemus.

De Museo Anatomico-pathologico quamvis nihil nobiscum communicatum fuerit, id tamen commemorare licebit, omnia specimina, quae in illo Museo adsunt, nitide servari, usuique studiorum egregie inservire.

Zoölogiae atque Anatomiae Comparatae studiis inserviens Museum nova hoc etiam anno cepit incrementa. Vertebratorum enim, quae dicuntur, Animalium numerus auctus fuit nonnullis Mammalium et Amphibiorum, imprimis vero plurimis Avium speciminibus, quae, ex Brasilia reportata, nostrae Academiae dono dedit Vir Nobilissimus Martini, in Americae Septentrionalis Foederatis Regionibus Augustissimi Regis nostri Legatus; cujus munificentiam grato animo commemorantes, maximas simul agimus gratias Viro Amplissimo Paulo Adriano Beelaerts van Oosterwijk, in hac urbe Magistratui, quo imprimis auctore hoc donum Academiae nostrae contigit.

Institutio Medico-practica in Nosocomio

Academico, tum ex adventantibus quotidie aegrotantibus, qui Medicinae Professores adire, eorumque consilia petere solent, tum ex illis, qui Nosocomio assumuntur atque aluntur, eodem tramite fieri solet, quo annis superioribus; unde fructuosam quotidie exhibet Medicinae studiosis morbos observandi, atque curationem suscipiendi occasionem. Non minore cura partus negotium, atque puerperarum morbos observandi opportunitas omnibus illis exhiberi solet, qui Artem Obstetriciam factitare velint.

Tot igitur tantaque sunt, quae Academia nostra suis alumnis, imprimis Medicinae studiosis praebet subsidia, ad quorum diligentem usum magis etiam, ni fallor, incitabuntur, in Museo Anatomico Bleulandino quotidie contemplantes summi aliquando in Europa Medici, Boerhavii pictam effigiem, quam Clarissimus Dylius, Academiae Rheno-Trajectinae, in qua salutiferam artem ipse quondam docuerat, testamento legavit.

Et sic tandem A. A. H. H.! ad jucundissimam mei officii partem pervenio; ut prae-

claros, qui hanc solennitatem illustrant, juvenes, Regis Augustissimi nomine, victoriae praemiis atque honoribus ornem. Audiatis igitur Judicia, quae de certaminis exitu singuli tulere Ordines, hisce concepta verbis.

Ordo Theologorum

hanc proposuerat quaestionem: *Disquiratur, utrum e doctrina Ethices Christianae homini et Principi Christiano liceat bellum gerere, necne? Quod si licitum existimetur, inquiratur, quatenus de bello gerundo hominum sententias emendaverit doctrina Religionis Christianae?*

Ad quam quaestionem *quinque* accepit dissertationes Ordo, quarum nulla ipsi plane contemnenda videretur. Quae enim in iis *prima* erat, symbolum adscriptum habens Tertullianeum: *Vobiscum militamus* caet. levi quidem opera gravissimum argumentum attigit potius, quam debite pertractavit, et alteri imprimis quaestionis parti plane defuisse censenda est. Eadem vero ea ornatur latinitatis bonitate et praestantia, ut hinc

justam aliquam commendationem auctor accipere censendus sit.

Huic quodammodo praeferenda esse visa est *altera* commentatio, Arnobii dicto insignita: *Si omnes omnino, qui homines se esse* caet. Est nimirum haec quoque jejuna potius, quam copiosa scriptio, nec ea ex limpidis doctrinae sacrae et exterae fontibus hausta, ac, propter negligenter tractatam historicam argumenti partem, reprehendenda. Verumtamen auctor, a modestia, nec infelici latine scribendi conatu laudandus, si minus facultatem rite explicandae materiae, certe voluntatem, laudabili admodum ratione, demonstravit; ut, si quando ad studii contentionem exercitationis maturitas quaedam accesserit, melioris frugis aliquid a scriptoris industria sperare liceat.

Longe magis tamen Ordini placuit *tertia* commentatio, Conservatoris nostri dicto ornata: *Μακάριοι οἱ εἰρηνοποιοί κ.τ.λ. Matth.* V: 9. Quin haec, si sola fuisset allata, Theologorum suffragiis praemium tulisset. Ejus nimirum auctor, fontium delectu instituto, probabili stilo nec inconcinno ordine usus, tam recte universe et tam copiose gra-

vissimum argumentum explicuit, ut non tantum magnam industriam proderet, sed variam etiam doctrinam, eamque, ut in juvene, valde egregiam. Quare laudatissimum esse hunc ipsius conatum, censuit Facultas. Quo magis doluit illa, valde diffusam rerumque repetitione lectu molestiorem esse commentationem; quae nec totam quaestionem complexa esset, et subinde ad Ethices Christianae singula praecepta magis, quam ad ejusdem principia et initia attendisse videretur.

Sequitur jam nobis memoranda eximia commentatio *quarta*, symbolum habens dictum Grotianum: *E dilectione — nata sunt — pia bella.* Quacum continuo mentio conjungenda videtur *quintae* dissertationis, non minus praestabilis illius, quae tessera dignoscitur Tzschirneri voce: *Hierin nun finde Ich einen Beweis von der tiefen Weisheit Jesu. u. s. w.* Utrique enim communiter scriptori laudem accurate, docte, copiose explicitae quaestionis tribuendam esse, Theologi censuerunt. Quamquam de diversis belli gerendi formis et consiliis neuter distincte egit; et aliae dotes huic scriptori, aliae illi, majorem in modum, propriae sunt.

Veluti ille, cujus disputationem priori excitavimus loco, cuique Grotianum dictum placuit, plerumque puro, concinno, presso, acuto, quod secutus est, dicendi genere lectorem tenet, sibique conciliat, et, quod imprimis attendendum est, per allata luculentiora historiae testimonia reliquis antecellit quatuor scriptoribus. Sed integrior etiam praestantissimo juveni haec laus fuisset, si totam scriptionis materiem tam subtiliter explicuisset, quam ille fecit egregius auctor, cujus disputationem, postremo a nobis memoratam, Tzschirneri effatum ornat distinguitque. Hic enim, felicissimo plerumque successu, quaecunque, huc spectantia, sive universa seu singularia, ponit aut docet Ethica Christiana, haec animo complecti, et, facem etiam praeferente historia, scriptione explicare conatus est. Quod si puriore et concinniore oratione latina consignata fuisset ultima haec disputatio, nonnullisque caruisset digressionibus, ingeniosis quidem illis, sed cum praesenti consilio non conjunctissimis, nova sine dubio praestantiae dos illi accessisset. Ut nunc sese res habebat, cum binae illae disputationes, quas quartam et quin-

tam diximus, cum Grotii, tum Tzschirneri effato notatae, et magnas secum in vicem communes haberent laudes, et suas sibi privas singulae, non deficiente tamen correctionis aliqua materia, neutram alteri praeferre decrevit Ordo, verum utramque aureo praemio dignam renuntiare; ea lege, ut alterutri id auctori tribueretur, cui sortium fortuna favisset. Quod ubi unanimis Ordinis suffragiis decretum erat; resignatae scidulae prodiderunt, et legitime institutae disquisitiones demonstrarunt, quartae commentationis Grotiano dicto: *E delectione*, caet. notatae, auctorem esse

Lambertum Doedes, Diderici filium,
Litt. et Theol. Cand. in Academia Rheno-Trajectina.

secundum quem sortes ceciderunt; — quintae autem disputationis, Tzschirneri dictum adscriptum habentis, auctorem esse

Franciscum Janum Jacobum
Albertum Junius,
Litt. et Theol. Cand. in Academia Lugduno-Batava;

cui igitur idem, ac victori, honor tributus est.

Tandem proximum victoriae honorem offerre decrevit Ordo laudatissimo scriptori *tertiae*, quam recensuimus, dictoque: Μακάριοι κ.τ.λ. ornatam esse significavimus, commentationis. Hunc esse apparuit, confirmante legitime instituta probatione,

Guilielmum van Oorde,

in Illustri Athenaeo Amstelodamensi Theol. Stud.,

Remonstrantium Seminarii alumnum.

Vos igitur simul accedite, praestantissimi Doedes et Junius! Neutri vestrum primi sunt honores, quos ex hoc certamine jam reportatis. Ambo quippe saepius jam in arenam degressi, victores ex illa discessistis. Tuis ergo, ornatissime Doedes! antea reportatis honoribus hoc aurum novum adjungat splendorem. Tibi vero, ornatissime Junius! cui iterum sors minus favit, hanc Chartam, auri instar jure habendam, aere perennius monumentum trado.

Tu quoque, ornatissime van Oorde! huc escendas. Audivisti, quod Theologorum Ordo de tua commentatione tulit, judicium, teque in eo fuisse, ut reportares praemium.

Cujus honoris documentum hanc tibi Chartam trado, tua merita omnibus praedicantem.

ORDO JURECONSULTORUM

ad propositam quaestionem: *Ad examen revocentur argumenta, quae ad leges commendandas afferuntur, quibus sive officinae et agriculturae tuendae caussa, sive, ne certarum rerum copia desit, mercium tum importatio tum exportatio gravatur vel prohibetur*, unum accepit responsum, insignitum symbolo: *La verité finit par être écoutée.*

Ordo in hac scriptione desiderat stilum bene latinum; quamvis enim hujus intuitu, aliquid argumenti tractandi indoli condonandum sit, tamen auctor praeter necessitatem a sermonis latini regulis passim recessit. Quod spectat rationem, qua auctor rem ipsam tractavit, quaedam attulit argumenta, quae tum ad commendandas, tum ad oppugnandas leges, quibus mercium importatio et exportatio gravatur vel prohibetur, afferuntur; attamen multum abest, ut haec, ea, qua par erat, diligentia ad examen revocaverit; plura etiam, quae, ob peculiarem, in

qua civitas versari possit, conditionem, ad hujus generis leges defendendas, tum ab utilitate, tum etiam ab aequitate, peti possunt argumenta, prorsus omisit. Denique plures scriptores, qui hoc argumentum plenius tractarunt, quique igitur consulendi fuissent, vel non novit, vel saltem non consuluit. Quocirca Ordo, etsi aliquas diligentiae laudes auctori tributas velit, tamen judicavit, eum argumentum non, uti oportuit, tractasse, nec proinde praemium propositum ipsi assignare potuit.

ORDO MEDICORUM

ad quaestionem, superiore anno propositam: *Quaenam mutationes Pathologicae inducuntur arteriis per ligaturam? Hinc, expositis variis eam instituendi modis, quid singuli valeant, concludatur*, unam accepit responsionem, Ovidii verbis inscriptam: *Parve, nec invideo*, caet. Hujus commentationis auctor probabili ordine argumentum disposuit. Primum ab ipsius naturae, in sanandis arteriarum Haemorrhagiis, salutari processu fundamentum sumsit ratio-

nalis Therapeutices. Deinde, qua via incesserunt optimi chirurgi, bene exposuit. Tandem, ex disputatis modeste quaedam corollaria practica deduxit, in quibus tamen desiderantur ea, quae maturiori demum studio acquiruntur. Cum vero in universa argumenti expositione multa inveniantur judicii atque industriae auctoris documenta, Ordo Medicorum hanc commentationem praemio dignam judicavit. Fracto adnexae schedulae sigillo, nomen prodiit

Diderici van Dockum,

Med. in hac Academia Studiosi,

qui ad senaculum vocatus, hujus responsionis auctorem abunde se declaravit.

Tu igitur, ornatissime van Dockum! accedas, ut praemio, quod meruisti, orneris. Non habuisti, qui tecum contenderent, certaminis socios, sed majori adeo laudi hoc tibi praemium erit, quia, quod nemo alius suscepit, tu solus suscipere non dubitasti.

ORDO PHILOSOPHIAE THEORETICAE ET LITTERARUM HUMANIORUM

ad quaestionem: *Vita Periclis ex ipsis fontibus, maxime Plutarcho, petita. Viri characterismus. Quid profuerunt ejus politica consilia civitati et imperio Atheniensium? quid nocuerunt?* novem tulit responsa, his singula verbis inscripta: *primum:* Τὸ ἀπροθύμως ἐπαινεῖν κ.τ.λ.; *secundum:* Χαλεπὸν ἄνθρωπον ὄντα κ.τ.λ.; *tertium: Valeat res ludicra*, caet.; *quartum:* Θαυμαστὸς οὖν ὁ ἀνήρ κ.τ.λ.; *quintum:* Πολύ τε διαφέρειν κ.τ.λ.; *sextum:* Ἔοικε πάντη .... τἄληθες κ.τ λ.; *septimum: Pericles ille et auctoritate* caet.; *octavum:* Ἔοικε πάντη.... ἀληθείας κ.τ.λ.; *nonum: C'est envain, que l'orateur* etc. Accessit *decima* commentatio, hoc symbolo: Ἀλλὰ καὶ ἐπιχειροῦντι κ τ.λ ; sed, quum post definitum tempus, d. 23. m. Januarii, Ordini traditum sit, certaminis particeps esse non potuit. *Primum* nec minus *secundum* specimen Ordini placuit. Commendabat se utrumque diligenti rerum disquisitione, antiquitatis Atticae cog-

nitione, judicio atque ingenii acumine, sed, quamvis primum cum aliis laudibus, tum doctrinae copia et varietate alteri excelleret, secundum vincere illud visum est rerum apta dispositione, tum vitae Periclis enarratione, quae in altero per annos digesta est. Quamobrem in dispari utriusque scriptionis ratione cum parem utrique praestantiam tribueremus, utri praemium destinaretur, sorti relinquendum statuimus. Auctorem se prodidit primi opusculi

Walrandus Cornelius Ludovicus Clarisse,

Phil. Theor. et Litt. Hum. Cand. atque in Academia Lugduno-Batava Stud.

secundi

Joannes Cornelius Gerardus Boot,

Phil. Theor. Litt. Hum. et Juris Cand. in Academia Lugduno-Batava,

quorum illi sors propitia fuit.

E caeteris commentationibus secundos tribuimus honores auctori disputationis *tertiae*. Praestare haec utrique illi videbatur cum cri-

tica fontium indagatione, tum disquisitionis diligentia de Atheniensium ἡγεμονίᾳ; cedebat vero multum rei literariae cognitione atque orationis latinae bonitate. Auctorem se ejus probavit

Henricus van Belkum,
in Academia Rheno-Trajectina Litt. Hum. Cand. et Theol. Stud.

Nec vero suis destituimus laudibus auctorem disquisitionis *quartae*, qui, vita imprimis Periclis ordine, perspicuitate et elegantia enarranda, perquam nobis placuit. Hujus auctorem se prodidit

Antonius Backer,
Litt. Hum. et Juris Stud. in Illustri Athenaeo Amstelodamensi.

Quae praeter has quatuor nobis memoratae sunt scriptiones, aliae aliis praestare nobis visae sunt, omnes studium auctoris voluntatemque nobis probarunt, nec tamen, judicio nostro, propositam quaestionem explicuerunt satis.

Vos quoque simul escendatis, praestantissimi Clarisse et Boot! Aureum, quod

sors tibi, ornatissime Clarisse! destinavit, praemium, non tantum tibi ipsi, sed patri quoque, tui amantissimo, gratulamur. Perge hac via, quam ingressus es, ut tuis meritis paternas imitere laudes et Leidensem Academiam ornare pergas. Te quoque, ornatissime Boot! illius Academiae ornamentum esse, non tantum haec Charta probat, quam auri loco tibi trado, sed antea jam, in hac ipsa Academia, relati honores egregie docuerunt.

Vos denique accedatis, ornatissimi van Belkum et Backer! Laudes vestras Ordo literarius judicio suo celebravit. Quocirca, licet victoriae palmam alii vobis praeripuerint, secundis tamen, quos haec instrumenta vobis praebent, summopere laetamini honoribus.

Videtis egregii juvenes! suas cuique, qui ingenii vires intendat, constare laudes. Agite idcirco, novum vobis denuo certamen aperient praelegendae jam Quaestiones, a singulis Ordinibus propositae.

QUAESTIO THEOLOGICA.

Laudetur et a vituperatione defendatur institutum, quo, in reformatis Patriae nostrae coetibus, doctrina Christiana, duce Catechesi Palatina, exponitur.

QUAESTIO IURIDICA.

Exponatur et ad examen revocetur locus Codicis civilis de causa obligationis.

QUAESTIO MEDICA.

Quid disputaverunt veteres et recentiores obstetricatores de placenta in utero incarcerata, ejusque origine et caussis? Quaenam est ejus vera diagnosis? Quae tandem optima curandi ratio?

QUAESTIO LITERARIA.

Flavii Josephi vita. Quatenus per vitae opportunitates ad conscribendam Historiam atque Antiquitatem Hebraicam ido-

neus fuit? Quid pronunciandum de iis, quae hujus scriptoris auctoritati obstare dicuntur?

QUAESTIO BOTANICO-OECONOMICA.

Quaeritur historia Solani tuberosi *Linn.*, *hujusque plantae descriptio botanica, culturae modus et varius usus oeconomicus.*

QUAESTIO PHYSICA.

Ex iis praecipue, quae nostro tempore de effectu luminis detecta sunt, dijudicetur quaestio, utrum theoria emissionis *an* undulationis *luminis verosimilior sit habenda.*

His igitur peractis, unum superest, ut Successori dignissimo Rectionis munus atque insignia tradam.

Te igitur, Vir Clarissime! HERMANNE JOANNE ROYAARDS! ex Augustissimi Regis decreto, in proximum annum, Aca-

demiae Rectorem renuncio et proclamo. Accedas ergo et jure tuo, quam tibi relinquo, occupes sedem.

Salve Magnifice Rector! Gratissima tibi sint muneris tui officia, eoque tam feliciter fungere, ut, post annum hunc Magistratum depositurus, te etiam Rectore, Academiam nostram laete floruisse, grato animo, profiteri possis!

Ita faxit Deus Optimus Maximus!

ANNOTATA.

(1) Vid. *Besluit van Z. M. den Koning van den 2 Aug. 1815. Nº. 14. Art. 25. 2º.*

(2) Parentes fuere Petrus Simons, et Brigitta Cornelia van den Stam.

(3) In primo scilicet Carminum fasciculo, titulo: *Gedichten van Adam Simons,* Amstelodami apud J. ten Brink, anno 1805. edito, plurima reperiuntur, quae illo tempore facta, hanc sententiam probare possint. In hoc autem fasciculo etiam reperitur egregium carmen in praematuram mortem amici sui Antonii van der Woordt, cujus Poëmata postea demum Amstelodami apud C. L. Schleyer anno 1829 edita sunt.

(4) Hujus loci amoenitatem egregie depinxit in carmine, ejusdem nomine inscripto et Carpio suo dicato, quod in fasciculo modo memorato reperitur pag. 85.

(5) Quanta delectatione ibi degerit, egregio ipse carmine expressit, quod pago *Thamen* inscriptum est, et legitur in altero Carminum fasciculo, cui titulus: *Verstrooide Gedichten van* ADAM SIMONS, edito Amstelodami apud J. van der Hey, anno 1822. Et novimus omnes, quanta cum festinatione postea, dum nobiscum vivebat, quam primum Feriarum tempus advenisset, semper ad Thamenses suos properaret, ubi ab officii munerisque laboribus quiescens corporis et animi reficeret vires.

(6) *De Lof der Welsprekendheid*, Amsterdam 1809, herdrukt in de *Verstrooide Gedichten.*

De waarde van den Mensch. Amsterdam 1814.

ALEXANDER, *Keizer aller Russen, in drie Zangen, door* ADAM SIMONS. 's Gravenhage, bij J. Allart 1815. Waar achter gevoegd is:

Ode aan mijne Landgenooten.

(7) De hoc argumento legenda sunt, quae inveniuntur in primo Carminum fasciculo, pag. 75. titulo: *De Verlichting, aan* J. H. VAN DER PALM.

(8) *Redevoering van* ADAM SIMONS *over den waren Dichter*, gehouden den 25 Maart 1816 enz. Utrecht, bij O. J. van Paddenburg en J. van Schoonhoven.

(9) In lucem prodiere sequentes ejus orationes: *Herinnering aan het Tijdvak van* FREDERIK HENDRIK,

bijzonder met betrekking tot de Nederduitsche Poëzij; eene voorlezing door ADAM SIMONS. Vid. *Mnemosyne*, door Mr. H. W. TYDEMAN en N. G. VAN KAMPEN. Dordrecht, 1820. IX. Stuk, 291 seqq.

Over den aanleg van VONDEL *en zijne Poëzij met die van* CATS *en* HOOFT *vergeleken*; eene voorlezing van A. SIMONS. Vid. *Mnemosyne*, door H. W. en B. F. TYDEMAN. Dordrecht, 1822. I. Deel, pag. 153 seqq.

Het Kasteel van Antwerpen, door A. SIMONS. Te Utrecht, bij J. Altheer, 1831.

(10) *HOOFT's Nederlandsche Historiën*, met aanteekeningen van de Hoogleeraren SIEGENBEEK, SIMONS en VAN CAPELLEN, 8 Deelen, 1820—1824.

(11) Plurimas, in Patria nostra, Societates Literarias in sociorum numerum illum recepisse, ejusque meritis debuisse plurimum, omnibus notum est.

(12) Uti omnes, qui ejus familiaritate usi sunt, sincerum maxime et apertum amicum eum cognovere, ita mihi quoque, qui, dum Rectoris aut Graphiarii munere alternis vicibus fungebamur, arctioribus vinculis cum eo conjungi coeperam, candida illius et sincera amicitia patuit.

(13) Virum consultissimum PETRUM SIMONS, qui, pluribus jam de Historia Patriae in lucem editis operibus, summam doctrinae laudem sibi comparavit, dig-

nissimum se Patris sui in hisce quoque literis Discipulum praebuisse, omnes consentiunt. Huic autem doctissimo viro publice, hoc opportunitate, gratias agimus, pro singulari benevoleutia, qua plurima, quibus in hac oratione, ad Patris vitam adumbrandam, usi sumus, nobiscum communicavit.

(14) Natu minimus filius, GERARDUS SIMONS, propter egregiam in rebus Physicis doctrinam, primo in hujus Academiae speculis Astronomicis Observatoris munere functus, postea ad ampliora stadia vocatus fuit. Hunc autem quanta caritate Pater complecteretur, ipsius verba testantur, quae leguntur pag. 44 orationis, quam: *De imitatione Naturae in omni arte sedulo adhibenda*, cum Magistratum Academicum deponeret, publice habuit, d. 26. m. Martii, A. 1833.

Praeter hanc autem orationem, quae ultima ab eo, cum omnium applausu, publice dicta fuit, etiamnunc memoranda supersunt, quae variis temporibus in lucem prodiere, sequentia ejus opera:

Het Huisselijk leven. Amsterdam 1823.

Voorlezing over de Poëzij, bijzonder in Nederland, te vinden in de:

Voorlezingen, gehouden in het Lees-Museum te Utrecht, door J. GEEL *en* A. SIMONS. Te Utrecht, bij J. Altheer, 1830.

Verzamelde Poëzij van A. Simons. Te Utrecht, bij J. Altheer, 1834.

Plurima praeterea scripsit, quae edita sunt in Ephemeridibus, quarum tituli:

Vaderlandsche Bibliotheek, et:

Boekzaal der Geleerde Wereld. Cujus posterioris in ordinem redigendae curam, post obitum Viri Cl. Y. van Hamelsveld (inde ab anno 1812—1814) in se susceperat.